

Johannes Sems woonde ooit in de Sint Jacobsstraat

Volgens een toelichting van sociaal geograaf Meindert Schroor op de in 2012 heruitgegeven stadsplattegrond van Johannes Sems (1572-1635), was laatstgenoemde verantwoordelijk voor de landmetingen. Op grond hiervan tekende hij de kaart van Leeuwarden die de basis vormde voor de kopergravure van Pieter Bast. Deze gravure was de grondslag voor de in 1603 in druk verschenen kaart. Sems verrichtte zijn werkzaamheden in opdracht van het Leeuwarder stadsbestuur. Zijn kaart kan dan ook worden gezien als een lofzang op de Friese hoofdstad op de drempel van de Gouden Eeuw. De kaart geeft de bebouwing in de stad uiterst gedetailleerd weer en wordt tot op de dag van vandaag als historische informatiebron gebruikt.

Een in het verleden gehouden steekproef met betrekking tot het aantal woningen per huizenblok heeft uitgewezen dat Sems bij het vervaardigen van de stadsplattegrond uiterst nauwkeurig te werk is gegaan. Dit zal niet voor een onbelangrijk deel te danken zijn aan de omstandigheid dat Sems voor langere tijd in Leeuwarden woonachtig is geweest en derhalve de stad goed kende. Latere kaarten werden door 'vreemde kartografen' vaak klakkeloos nagetekend, waarbij vaak volledig werd voorbijgegaan aan veranderingen die in de loop van decennia in het straatbeeld hadden plaatsgevonden.

Lange tijd was niet geheel duidelijk wáár precies in Leeuwarden Johannes Sems zelf had gewoond, doch naar aanleiding van het crowdfundingproject *'Adopteer een pand, bouw mee aan Leeuwarden in 3D'* is dit nader onderzocht. Door bestudering van de bij het Historisch Centrum Leeuwarden bewaard gebleven afschriften van koopbrieven en belastingregisters is nu onomstotelijk vast komen te staan dat Johannes Sems en echtgenote Baertke van Soutelande vanaf 1 mei 1602 tot aan hun vertrek naar Bunde in Oost-Friesland het pand Sint Jacobsstraat 22 - op de hoek van het zogenaamde Spooksteegje - hebben bewoond. Daarnaast bezaten ze ook nog een aantal éenkamerwoningen in de Oude Oosterstraat. Beide echtelieden hadden het door hen te betrekken pand op 24 maart 1602 voor de somma van 1.050 goudgulden (*f* 1.470,--) gekocht van Jan Lenertsz van Hoorn en Sijouck Sijbedr. In 1606 wordt 'Jan Sems' blijkens een uit dat jaar bewaard gebleven 'Schoorsteengeldregister' als eigenaar-bewoner aangeslagen voor het in gebruik hebben van 4 haardsteden of schoorstenen. Het pand was gelegen in het Minnema-espel. Derhalve kan gevoeglijk worden aangenomen dat Johannes Sems op deze locatie heeft zitten zwoegen op zijn stadsplattegrond.

Uiteindelijk verkochten zij het huis weer op 3 februari 1611 aan Wyerd Meynerts, Secretaris van Gedeputeerde Staten van Groningen en Ommelanden, en wel voor 415 goudgulden meer als dat zij ervoor hadden gegeven. Saillant detail hierbij is, dat Sems het huis op dat moment verhuurde aan Pibe Wolters, dan wel Pibo Gualtheri, de beroemde, uit Franeker afkomstige wiskundige en instrumentmaker. Deze moest nu hals over kop nieuwe woonruimte zoeken. Deze vond hij in de Minnemahof aan de Eewal zuidijde. Op een ter bebouwing uitgegeven kavel liet hij een splinternieuwe woning bouwen. Het oorspronkelijke pand dat door Sems bewoond werd viel in 1697 ten prooi aan de slopershamer en werd vervangen door een nieuwe woning. Deze nieuwe woning - waarvan nog wel afbeeldingen bestaan - is op haar beurt in 1926 in opdracht van bakker P.J. de Jonge vervangen door het in de stijl van de Amsterdamse School opgetrokken huidige pand.

Zoals gezegd verhuisde Sems in 1611 naar het Oostfrieze Bunde, waar hij sinds 1607 betrokken was bij de opmetingen van het Bunderneuland. In 1614 liet hij zich als landmeter beëdigen door de Hoge Justitiekamer in Groningen. Vanaf 1616 voerde Sems ook opdrachten uit voor de Deense koning. In zijn latere levensjaren was Sems betrokken bij de aanleg van de Nieuwe of Langackerschans en tekende hij een aantal kaarten van het buitendijkse land van Noord-Groningen (1630-1632), waar hij ook eerder al actief was geweest. In 1635 overleed hij in de stad Groningen.